

TARTALOM:

Karácsonyi emlékek	1
Dr. HÁLA József „Paprikaeső”, avagy Dunakeszi régí falucsúfolója	2
VOLENTICS Gyula Delia István plébános élete és munkássága	3
LŐRINCZ Róbert A D. Magyarság labdarúgóinak 1930-as olaszországi túrája	4
BÁTONYI Pál Körtvélyes, Kesző és Sárfő magyar földbirtokos családjai II. rész	6
LEGINDI Tímea Tösgyökeres dunakesziek – Emlékek a Legindi család történetéből	8
CSOMA Attila Az 1739-es dunakeszi pestis- járvány	10
MÜHLBACHERNÉ SZÁHLENDER Magdolna Apám, Száhlender Béla	11

SZÁMUNK SZERZŐI:

BÁTONYI Pál – nyá. ezredes (Szód)
CSOMA Attila – könyvtáros
Dr. HÁLA József – néprajzkutató
LEGINDI Tímea – egyetemi hallgató
LŐRINCZ Róbert – könyvtáros
MÜHLBACHERNÉ SZÁHLENDER Magdolna (Göd)
VOLENTICS Gyula – helytörténeti kutató (Szód)

DUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,
1000 példányban

Felelős szerkesztő:

Csoma Attila és Lőrincz Róbert

Kiadja: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár

Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Csonka Mária

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter ny. Budapest

ISSN 1789-9230

E-mail: szemle@mail.dkvk.hu

A lap megjelenését támogatja

Dunakeszi Város

Önkormányzatának Művelődési
és Közoktatási Bizottsága

A címlapképen: a Révész István Helytörténeti Gyűjtemény 1932-es fotója a Szent Mihály templomról és a Hősi emlékműről.

DR. HÁLA JÓZSEF
„Paprikaeső”, avagy Dunakeszi régí falucsúfolója

A falucsúfoló „frappáns történet valamely falu ostoba, ostobának tartott vagy magát ravaszságból ostobának tettető lakójáról, ill. lakóiról. [...] A falucsúfolóban a tudatlanságot, célszerűtlen viselkedést, jellemhibát gúnyolja ki a közösség.”¹ A sokat gúnyolt Gyulafirátótól (Veszprém megye) a néprajzi szakirodalomban rátótiádknak is nevezett „falucsúfolók sorában igen nagy műfaji változatosság tapasztalható: általában egy epizódból álló, rövid, anekdotikus szerkezetű történet, tréfás mese, szólás, szóláshasonlat, tréfás jelzős szókapcsolat, vers (illetve hosszabb versezetté összekapcsolt falucsúfoló, ún. falusoroló), rigmus, dal, találós kérdés, hosszabb történetté összekapcsolt több falucsúfoló” – tudjuk meg a róluk szóló legújabb összefoglalásból, Vajda Mária kiváló könyvéből.²

Az ún. falusorolók közé tartozik az a *Mindenféle ízé* című, feltehetően XVIII. századi eredetű, Dunakeszit és több környékbeli települést is érintő versezet, amely Kerényi Ferenc szerint „a négysarkú tizenkettes kényelmes, hosszan döcögő versformájában tipikus terméke a mezővárosi-falusi alkalmazott poézisnek. Szerzője és keletkezési helye, ideje ismeretlen.”³

A *Mindenféle ízé* néhány részletét, amelyet a Régi Magyar Költők Tárából⁴ vettünk át, az alábbiakban közöljük. Egyúttal kérdezzük Tisztelt Olvasóinkat, hallottak-e a dunakeszi „paprikaeső”-ről, illetve ismernek-e városunkkal, valamint a környékbeli településekkel kapcsolatos más csúfolókat?

Mindenféle ízé

*Uraim, kik nem botlotok minden kőbe,
Máttra hegyén mit láttam írva a felhőbe,
Halljátok, elmondom a következőkbe,
Hogy hol, mikor, mi történt a múlt esztendőke:*

*Jászapátn katonák parasztot mustrálnak,
Berényben szappan nélkül beretoálnak,
A gyöngyösi leányok mindég ketten hálnak,
Vácon a sült galambok készen tálba szállnak.
[...]*

*Kecskeméten a lisztes hordót csapra verték,
Kőrösön a csirkehúst mézzel, mákkal főzték,
Kókán pedig kétszer a lencsét megették,
Debrecenbe az ürgét reptében meglőtték.*

*Irsán citrom helyett mást valamit szedtek,
Dunakeszin a felhők paprikát esztek,
Ikladon a bírónál egy nyulat vesszőztek,
Nagykátán a vásárba koldusfingot vettek.*

*Beregen a halcsíkot gerebélyel fogták,
Alpáron a mennykővet hordóba taposták,
Cegléd táján a lepényt kendő helyett mosták,
Lócon pedig a birkát a templomba húzták.*

*Jákóhalmán a vargák ködmönt köszörültek,
Pusztaszikszón, Egerben mentét fűrészeltek,
Esztergomban, Halason csontokat öröltek,
Apátn a takácson nadrágot fejelnek.*

*Sári bírkák a retket töpörtyűvel ették,
Kerepesi templomot borsón lejjebb tették,
Rákoscabán a rákot vízbe süllyesztették,
Alsó-Dabason a kötényt cégérnek kítették.*

*Tószegen a vén kofák a káposztát hámozzák,
Váradon a menyecskék száz tű hosszát ugrálják,
Luca napján a tyúkot hogyha megtojtatják,
A tojást akkor zsákkal Szolnok felé hordják.*

*Áporkán marhahússal mennykővet esznek,
Aszódiak aszalni nyúlhúst is feltesznek,
Pesten, Budán a jóbúl jó porciót metsznek,
Abonyban csak vérbélű fejjérnek lesznek.*

*Mindszenten már nincs helye a szokott mátkaságnak
Pest tájékán sok dobot hiába csinálnak,
Sok helyen becsületet adnak a cudarnak,
Itt is, ott is teli kankót ingyen könnyen varrnak.*

1 Kovács Ágnes-Szemerkenyi Ágnes: *Néprajzi lexikon*. II. köt. Bp., 1979. 29.

2 Vajda Mária: „Komádiba, Tótiba, bocsorban jár a liba”. *Bosszantó folklórhagyományok*. Bp., 2006. 8.

3 Kerényi Ferenc: *Pest vármegye irodalmi élete. 1790–1876*. Bp., 2002. 229.

4 Küllős Imola (sajtó alá rend.): *Mulattatók. Régi Magyar Költők Tára, XVIII. század. IV., Közköltészet* 1. köt. Bp., 2000. 278., 280., jegyzetek, szómagyarázatok 526–528.